

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

ШУБІНА НАТАЛІЯ МИКОЛАЇВНА

УДК 342.9 (477)

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2020

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Національній академії внутрішніх справ,
Міністерство внутрішніх справ України

Науковий керівник кандидат юридичних наук, доцент
Шруб Інна Володимирівна,
Національна академія внутрішніх справ,
заступник директора навчально-наукового інституту заочного та дистанційного
навчання

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України

Безпалова Ольга Ігорівна,
Харківський національний університет внутрішніх справ,
завідувач кафедри поліцейської діяльності та публічного адміністрування
факультету №3

кандидат юридичних наук

Шкарупа Костянтин Вікторович,
Науково-дослідний інститут публічного права,
провідний науковий співробітник відділу проблем публічного права

Захист відбудеться 21 грудня 2020 р. о 10⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої
вченої ради Д 26.007.03 у Національній академії внутрішніх справ за адресою:
03035, м. Київ, пл. Солом'янська, 1

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національної академії внутрішніх
справ за адресою: 03035, м. Київ, пл. Солом'янська, 1

Автореферат розісланий 19 листопада 2020 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

С.Г. Братель

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. 2 липня 2015 року з упевненістю можна вважати початком нового етапу розвитку правоохоронної системи України. Саме в цей день Верховною Радою України було ухвалено Закон України «Про Національну поліцію» (далі – Закон), яким не лише докорінно змінено адміністративно-правовий статус МВС України, але також переформатовано діяльність міліції згідно із найкращими європейськими зразками. Національна поліція України, яка прийшла на зміну мілітаризованій, репресивно-каральній та корумпованій міліції, поправу зайняла належне їй центральне місце в національній правоохоронній системі, збалансувавши два хоча й протилежні за змістом, однак єдині за своєю спрямованістю напрями правоохоронної діяльності: боротьба зі злочинністю та забезпечення прав і свобод людини і громадянина. При цьому, усвідомлюючи необхідність системного переосмислення ролі поліції в житті суспільства, як необхідної умови успішної інтеграції України до Європейського співтовариства, до повноважень реформованої поліції було віднесено вирішення цілої низки завдань, які виходять далеко за рамки традиційного напрямку боротьби зі злочинністю. Зокрема, мова йде про здійснення нею превентивної діяльності, а також про соціальну роботу і надання сервісних послуг.

Про зміну основних векторів діяльності поліції із репресивно-каральних на соціально-орієнтовані у першу чергу свідчить аналіз змісту п'ятого розділу Закону, в якому заходи примусу, і за загальною кількістю, і за основними напрямками застосування, відчутно поступаються місцем превентивним поліцейським заходам. З позитивного боку слід відмітити також спробу законодавця урізноманітнити саме превентивні поліцейські заходи, зокрема, доповнити їх перелік новими, раніше не властивими для міліції напрямками діяльності. Одним із таких заходів є поліцейське піклування, яке за оцінками і міжнародних експертів, і практичних працівників, визнано найбільш соціально орієнтованим превентивним поліцейським заходом.

Здійснення поліцейського піклування – це принципово новий напрям поліцейської діяльності, адміністративно-правове регулювання якого все ще перебуває на стадії активного розвитку. Однак, незважаючи на той факт, що з моменту набрання чинності Законом України «Про Національну поліцію» минуло вже більше п'яти років, на сьогодні залишається невирішеним ціла низка спірних питань, які пов'язані із визначенням кола осіб, щодо яких можливе застосування поліцейського піклування; обмеженням їх конституційних прав і свобод; чітким окресленням підстав та порядку застосування поліцейського піклування; процесуальним оформленням наслідків його застосування тощо. В результаті проведеного опитування вдалося виявити ще цілу низку законодавчих прогалин, неточностей та суперечливих положень, які, на думку самих працівників поліції, практично унеможливають ефективне застосування поліцейського піклування, а також суттєво знижують його профілактичний потенціал. Викладені обставини обумовлюють необхідність і практичну значимість проведення комплексного наукового дослідження, спрямованого на удосконалення адміністративно-правового

регулювання застосування поліцейського піклування та підвищення ефективності поліцейської діяльності в зазначеній сфері.

Викладені вище свідчить про те, що обрана тема для дослідження є дійсно актуальною, а звернення до неї – абсолютно своєчасним. Крім того, розробка цієї теми становить як науково-теоретичний, так і практичний інтерес, оскільки передбачає наукове обґрунтування сучасних шляхів розв'язання цілої низки суперечливих питань, які виникають у зв'язку зі застосуванням поліцейського піклування, а також найбільш перспективних напрямів удосконалення адміністративного законодавства в зазначеній сфері.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Обраний напрям дисертаційного дослідження спрямований на реалізацію основних положень Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12.01.2015 р. № 5, Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки, схваленої Указом Президента України від 20.05.2015 р. № 276, Національної стратегії у сфері прав людини, затвердженої Указом Президента України від 25.08.2015 р. № 501, Стратегії комунікації у сфері європейської інтеграції на 2018-2021 роки, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25.10.2017 р. № 779-р; Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.11.2017 р. № 1023-р. та інших програмних документів.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020-2024 роки, затвердженої наказом МВС України від 11.06.2020 р. № 454, Стратегічного плану розвитку Національної академії внутрішніх справ на 2018–2024 роки, затвердженого рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 27.02.2018 р., та Напрямів наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2016–2020 рр. Тему дисертації затверджено на засіданні Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 22.12.2015 р. (протокол № 23).

Мета і задачі дослідження. *Мета* дослідження полягає у тому, щоб на основі аналізу наукової літератури, норм чинного законодавства України, практики діяльності поліції та позитивного зарубіжного досвіду комплексно дослідити правову природу, сутність та особливості застосування поліцейського піклування, та на основі проведеного дослідження обґрунтувати пропозиції та рекомендації з удосконалення його адміністративно-правового регулювання.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких *задач*:

- визначити місце поліцейського піклування в системі поліцейських заходів;
- сформулювати поняття та окреслити характерні риси поліцейського піклування як превентивного поліцейського заходу;
- охарактеризувати проблему дотримання прав і свобод людини і громадянина під час застосування поліцейського піклування;
- надати загальну характеристику суб'єктам, щодо яких передбачено застосування поліцейського піклування;

- розкрити особливості застосування поліцейського піклування до окремих категорій осіб;
- визначити проблеми, які виникають під час процесуального оформлення застосування поліцейського піклування та обґрунтувати шляхи їх розв’язання;
- розкрити особливості адміністративно-правового регулювання процедури оскарження дій і рішень поліцейського під час застосування поліцейського піклування;
- обґрунтувати шляхи впровадження в національне законодавство позитивного зарубіжного досвіду щодо застосування поліцейського піклування;
- визначити найбільш перспективні напрями імплементації міжнародно-правових стандартів у сфері забезпечення прав і свобод людини в діяльність Національної поліції України у сфері застосування поліцейського піклування.

Об’єкт дослідження – суспільні відносини, що виникають в процесі застосування поліцейського піклування

Предмет дослідження – адміністративно-правове регулювання застосування поліцейського піклування.

Методи дослідження обирались з урахуванням об’єкта та предмета дослідження, а також виходячи зі специфіки поставленої мети і визначених задач. Методологія дослідження охоплює низку загальнонаукових і спеціальнонаукових методів, серед яких: *діалектичний метод*, застосування якого дозволило визначити місце поліцейського піклування в системі превентивних поліцейських заходів (підрозділ 1.1.), а також визначити шляхи удосконалення адміністративно-правового регулювання його застосування (прозділ 3); *аналітичний метод* допоміг визначити проблеми, пов’язані із дотриманням прав і свобод людини і громадянина під час застосування поліцейського піклування (підрозділ 1.3); *логіко-семантичний метод* використовувався під час побудови авторських дефініцій основних понять (підрозділ 1.2), а також під час обґрунтування необхідності внесення змін до чинного законодавства (розділ 2); *системно-структурний метод* допоміг охарактеризувати систему превентивних поліцейських заходів та визначити в ній місце поліцейського піклування (підрозділ 1.1.), а також проаналізувати систему суб’єктів, щодо яких може бути застосовано поліцейське піклування (підрозділ 2.1); *метод документального аналізу* дозволив з’ясувати недоліки, прогалини та суперечності в адміністративно-правовому регулюванні застосування поліцейського піклування до окремих категорій осіб (підрозділ 2.2), розкрити специфіку процесуального оформлення його застосування (підрозділ 2.3), а також охарактеризувати порядок оскарження дій і рішень поліцейського під час застосування поліцейського піклування (підрозділ 2.4); *порівняльно-правовий метод* використовувався для визначення найбільш перспективних шляхів впровадження в національне законодавство позитивного зарубіжного досвіду щодо застосування поліцейського піклування (підрозділ 3.1); за допомогою *формально-юридичного методу* було окреслено напрями імплементації в діяльність Національної поліції України міжнародно-правових стандартів у сфері забезпечення прав і свобод (підрозділ 3.2). В роботі також використовувались інші загальні та спеціальні методи наукового пізнання, що дозволило комплексно розкрити сутність та

особливості адміністративно-правового регулювання застосування поліцейського піклування.

Науково-теоретичне підґрунтя дослідження склали наукові праці фахівців з поліцейського права, адміністративного права та процесу, теорії держави і права, теорії управління, цивільного права, юридичної психології та інших галузевих правових наук, зокрема: О.І. Безпалової, І.В. Балабана, О.А. Банчука, Ю.З. Біла-Тюріної, К.О. Боярчука, С.Г. Брателя, В.В. Буяшенка, Є.О. Гіліна, В.А. Глуховері, В.О. Глушкова, М.П. Гурковського, Ю.А. Дербакової, О.В. Джафарової, С.С. Єсімова, С.Ю. Жили, Є.В. Зозулі, Д.К. Катріча, С.М. Князева, В.О. Климкова, О.В. Когута, С.Ф. Константінова, С.А. Комісарова, Г.П. Кузнецової, Я.О. Лакійчук, М.В. Лошицького, І.О. Лугового, Д.С. Льолі, В.К. Матвійчука, Н.П. Матюхіної, О.М. Окопника, Н.Я. Отчака, П.І. Пархоменка, О.С. Передерія, В.М. Пивоварова, Я.С. Пономаренка, О.Ю. Прокопенка, О.С. Проневича, П.М. Рабіновича, О.В. Скрипнюка, Т.М. Слінька, В.М. Тертишника, І.І. Тимковича, В.І. Фелика, К.В. Шкарупи та ін. В роботі використано також праці науковців, які безпосередньо займались дослідженням різноманітних аспектів застосування поліцейського піклування, а саме: Г.В. Джагупова, Є. Зеленського, Ю.М. Кубрака, І.О. Святокума, К.О. Чишка та ін.

Емпіричну базу дослідження склали узагальнення судової практики; систематизовані дані державної та відомчої статистичної звітності за 2016–2019 рр. щодо реалізації поліцейського піклування; офіційні звіти, інформаційні листи та аналітичні довідки МВС України, Національної поліції України та Генеральної прокуратури України; результати проведеного інтерв'ювання працівників поліції; власний практичний досвід роботи в органах поліції.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що дана робота є одним з перших в адміністративно-правовій науці монографічним дослідженням, в якому комплексно, з використанням сучасних методів наукового пізнання, здобутків вітчизняних правників, положень чинного законодавства та правозастосовчої практики розкрито теоретико-методологічні та організаційно-правові засади здійснення поліцейського піклування, визначено недоліки та прогалини адміністративно-правового регулювання діяльності поліції щодо його застосування і на основі узагальнення позитивного зарубіжного досвіду зроблено спробу науково обґрунтувати шляхи їх усунення.

У результаті проведеного дослідження обґрунтовано ряд узагальнень, висновків і пропозицій, що характеризуються науковою новизною і мають важливе науково-теоретичне і практичне значення, а саме:

уперше:

– обґрунтовано авторську дефініцію поняття «поліцейське піклування», під яким пропонується розуміти превентивний поліцейський захід, який застосовується працівниками поліції на підставі та в порядку, передбачених Законом України «Про Національну поліцію», щодо чітко визначених в законі категорій осіб, які через особистісні, економічні, соціальні чи інші обставини потребують відповідної допомоги;

– окреслено межі втручання поліцейських в особисте життя особи, а також обмеження її прав та законних інтересів під час застосування поліцейського піклування; надано системну характеристику адміністративно-правовому регулюванню даного напрямку поліцейської діяльності, констатовано наявність у ньому системних недоліків, прогалин та суперечностей, а також визначено шляхи їх усунення;

– доведено обґрунтованість і практичну необхідність нормативно-правового закріплення єдиної форми протоколу про застосування поліцейського піклування, окреслено його типову структуру, визначено перелік відомостей, які мають бути в ньому відображені, а також розроблено зразок такого протоколу;

– визначено основні системні недоліки адміністративно-правового регулювання процесуального оформлення поліцейського піклування, визначено найбільш ефективні способи їх усунення, а також розроблено авторські редакції окремих положень ст. 41 Закону України «Про Національну поліцію» (в частині розширення змісту протоколу про застосування поліцейського піклування);

– досліджено особливості оскарження дій і рішень поліцейського під час застосування поліцейського піклування, визначено недоліки, прогалини і суперечності адміністративно-правового регулювання підстав, порядку і строків такого оскарження, а також обґрунтовано шляхи їх усунення;

удосконалено:

– дефініцію поняття «превентивні поліцейські заходи», під якими пропонується розуміти систему законодавчо закріплених заходів, які реалізуються поліцейськими з метою виконання покладених на них завдань у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, здійснення адміністративного нагляду та профілактичного контролю за дотриманням норм чинного законодавства, а також в процесі надання послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги;

– науково-теоретичні уявлення про правову природу та ознаки поліцейського піклування, а також про його місце в системі поліцейських заходів загалом, та превентивних поліцейських заходів зокрема;

– наукову характеристику цільової спрямованості поліцейського піклування, зокрема доведено подвійний характер його мети яка, з одного боку, полягає у наданні необхідної допомоги особам, котрі її потребують, а з іншого, у захисті прав та законних інтересів громадян, забезпеченні панування режиму законності та правопорядку в державі;

– науково-теоретичне розуміння основних функцій поліцейського піклування, серед яких запропоновано розрізняти соціальну, психологічну, політичну, процесуальну та контрольно-наглядову функції;

– дефініцію поняття «суб'єкти, щодо яких може бути застосовано поліцейське піклування», а також систему специфічних характеристик, які лежать в основі обґрунтування доцільності застосування поліцейського піклування до різних

категорій таких суб'єктів, основними з яких є вік, стан здоров'я, психічні та фізіологічні особливості, соціальний статус та інші;

- обґрунтування доцільності застосування поліцейського піклування до окремих категорій осіб, які визначені в ст. 41 Закону України «Про Національну поліцію», а також розуміння специфічних ознак, які характеризують особливості застосування поліцейського піклування до кожної з цих категорій;

- дефініції таких понять, як «процесуальне оформлення застосування поліцейського піклування» та «протокол поліцейського піклування», а також загальнотеоретичні уявлення про специфіку даного напряму адміністративно-юрисдикційної діяльності поліцейських;

дістало подальшого розвитку:

- обґрунтування місця поліцейського піклування в системі поліцейських заходів загалом, та превентивних поліцейських заходів зокрема; окреслення переваг, що характеризують його правову природу і суспільне призначення; визначення факторів, які негативно позначаються на ефективності його застосування;

- аналіз основних недоліків адміністративно-правового забезпечення застосування поліцейського піклування, а також визначення найбільш перспективних напрямів їх усунення, що органічно поєднують у собі необхідність першочергового задоволення практичних потреб працівників поліції, а також теоретичні напрацювання фахівців у галузі поліцейського права, адміністративного процесу, юридичної психології, управління та інших галузевих наук;

- дослідження умов і обставин, які ускладнюють процес реалізації права особи на оскарження дій і рішень поліцейського під час застосування поліцейського піклування, а також характеристика особливостей представництва інтересів особи під час такого оскарження;

- доведення важливості та практичної необхідності, а також окреслення основних напрямів імплементації міжнародно-правових стандартів у сфері забезпечення прав і свобод людини в діяльність Національної поліції щодо здійснення поліцейського піклування з урахуванням офіційно задекларованого прагнення України приєднатись до Європейського Співтовариства;

- визначення взаємозв'язку між ефективністю поліцейського піклування та рівнем професійної підготовки працівників поліції, а також обґрунтування доцільності та практичної необхідності запровадження спеціальних психологічних тренінгів і практичних занять, спрямованих на удосконалення комунікативних навиків спілкування з окремими категоріями осіб, щодо яких можливе застосування поліцейського піклування;

- дослідження зарубіжного досвіду правового регулювання застосування превентивних поліцейських заходів загалом, і поліцейського піклування зокрема, а також визначення найбільш перспективних напрямів його імплементації в практику діяльності органів і підрозділів Національної поліції України.

Практичне значення отриманих результатів визначається їх науково-теоретичною та практичною цінністю, а також використанням у:

- *науково-дослідній сфері* – для розвитку положень науки поліцейського права, адміністративного права та процесу, поглиблення науково-теоретичних

поглядів на концептуальні проблеми адміністративно-правового регулювання застосування поліцейських заходів, а також як теоретико-методологічне підґрунтя для подальших наукових розробок питань, пов'язаних із застосуванням поліцейського піклування (акт впровадження Національної академії внутрішніх справ від 16 липня 2020 р.);

– *освітньому процесі* – при підготовці підручників, навчальних посібників, науково-практичних коментарів до чинного законодавства, у яких розглядаються окремі аспекти застосування поліцейських заходів; під час розробки навчально-методичних матеріалів, які використовуються для підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників поліції; в процесі викладання таких навчальних дисциплін, як «Адміністративна діяльність», «Алгоритм дій патрульних поліцейських у різних ситуаціях службової діяльності», «Організація охорони публічної безпеки та порядку», «Правові підстави затримання», «Сучасні аспекти адміністративної діяльності», «Адміністративна реформа в Україні», «Адміністративне право», «Актуальні проблеми адміністративного права і процесу», «Публічне адміністрування» (акт впровадження Національної академії внутрішніх справ від 24 червня 2020 р.);

– *правотворчій діяльності* – під час розробки нових, а також при підготовці змін і доповнень до чинних законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів в частині удосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в цілому, та щодо застосування поліцейського піклування зокрема;

– *правозастосовній сфері* – під час удосконалення відомчого нормативно-правового регулювання застосування поліцейського піклування, підвищення якості та ефективності діяльності поліції в аналізованій сфері, а також в системі службової підготовки поліцейських.

Особистий внесок здобувача. Викладені в дисертації висновки й положення, що становлять її новизну, розроблені автором особисто. Під час обґрунтування окремих положень дослідження використано фундаментальні та прикладні праці вчених з відповідним посиланням. В опублікованих у співавторстві методичних рекомендаціях особистий внесок дисертанта становить не менше 40,0 % матеріалу.

Апробація результатів дослідження. Підсумки розробки проблеми у цілому, окремі її аспекти, одержані узагальнення і висновки були оприлюднені на таких міжнародних конференціях: «Сучасні правові системи світу в умовах глобалізації: реалії та перспективи» (м. Київ, 9–10 березня 2018 р.); «Верховенство права у процесі державотворення та захисту прав людини в Україні» (м. Одеса, Україна, 8–9 лютого 2019 р.); «Право як ефективний суспільний регулятор» (м. Львів, 14–15 лютого 2020 р.)

Публікації. Основні положення та висновки, що сформульовані в дисертації, відображено в 10 наукових публікаціях, серед яких чотири статті – у наукових фахових виданнях, визначених МОН України як фахові з юридичних наук, дві – в іноземному юридичному виданні (Киргизька Республіка, Словацька Республіка), три тези доповідей, які оприлюднено на науково-практичних конференціях та методичні рекомендації.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що включають дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (205 найменувань) та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 229 сторінок. Список використаних джерел включає 205 найменувань та розміщений на 26 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовуються вибір теми дисертаційного дослідження, її зв'язок з науковими програмами, темами, планами, грантами, визначаються об'єкт, предмет і методи дослідження, його мета та задачі, розкриваються наукова новизна отриманих результатів, теоретичне і практичне значення роботи, надаються відомості про апробацію результатів дослідження.

Розділ 1 «Теоретико-методологічні засади дослідження поліцейського піклування, як превентивного поліцейського заходу» складається з трьох підрозділів.

У *підрозділі 1.1 «Місце поліцейського піклування в системі поліцейських заходів»* проаналізовано положення чинного законодавства, а також сучасні наукові погляди на мету, завдання і функції Національної поліції України. З урахуванням результатів проведеного аналізу акцентовано увагу на тому, що більшість завдань, які законодавець покладає на поліцію, слід відносити до такої категорії, як «надання поліцейських послуг». Узагальнено та проаналізовано обґрунтовані в науковій літературі тлумачення вказаного поняття, на основі чого сформульовано авторське бачення його правової природи, сутності та змісту.

Розглянуто різноманітні наукові погляди щодо тлумачення поняття «захід» та «поліцейський захід», відмічено багатоаспектність даної категорії, а також обґрунтовано авторську дефініцію даного поняття. Акцентовано увагу на тому, що всі поліцейські заходи найбільш доцільно поділяти на дві великі групи: адміністративні та превентивні.

Розкрито зміст превентивних поліцейських заходів, які закріплені в статті 31 Закону України «Про Національну поліцію», а також обґрунтовано особливе місце поліцейського піклування в системі таких заходів. Визначено фактори, які свідчать про практичну цінність поліцейського піклування та його роль в діяльності Національної поліції. На основі узагальнення результатів проведеного інтерв'ювання працівників поліції, а також публікацій в засобах масової інформації встановлено наявність системних недоліків адміністративно-правового регулювання застосування поліцейського піклування, і у зв'язку з цим обґрунтовано необхідність розробки і впровадження комплексного підходу, спрямованого на їх усунення.

У *підрозділі 1.2 «Поняття та характерні риси поліцейського піклування як превентивного поліцейського заходу»* проаналізовано етимологічне тлумачення, а також узагальнено наукові погляди на правову природу, сутність і зміст таких юридичних категорій, як «превенція», «захід», «превентивний захід». Відмічено, що у найбільш загальному вигляді під превенцією слід розуміти діяльність, яка спрямована на попередження настання певних небажаних наслідків та/або вчинення

будь-яких неправомірних дій. На основі проведеного дослідження визначено правову природу, характерні ознаки та сформульовано авторську дефініцію поняття «превентивні поліцейські заходи».

Досліджено теоретичні підходи до розуміння змісту таких категорій, як «підкування» та «поліцейське підкування». На основі узагальнення різноманітних наукових точок зору розроблено авторську дефініцію вказаної наукової категорії. Наголошено на необхідності змістовного дослідження мети, завдань і функцій поліцейського підкування.

З'ясовано, що мета поліцейського підкування має подвійний характер і полягає у тому, щоб: по-перше, надати необхідну допомогу особі, яка її потребує; по-друге, захистити права та законні інтереси громадян, тим самим забезпечуючи панування режиму законності та правопорядку в державі. Наведено перелік завдань, які необхідно вирішити на шляху до досягнення кінцевої мети поліцейського підкування.

Окреслено сутність і зміст основних функцій поліцейського підкування, серед яких окремо виділено соціальну, психологічну, політичну, процесуальну та контрольно-наглядову функції.

Констатовано, що в сучасних соціально-економічних та політичних умовах поліцейське підкування відіграє особливу роль, оскільки його застосування має не лише соціальне, але також і політичне значення як для окремих громадян, так і для держави і всього українського суспільства. Наведено перелік найбільш характерних рис поліцейського підкування як превентивного поліцейського заходу.

У підрозділі 1.3 *«Дотримання прав і свобод людини і громадянина під час застосування поліцейського підкування»* надано загальну характеристику правам і свободам людини і громадянина, а також встановлено, що під «правами людини і громадянина під час застосування поліцейського підкування» необхідно розуміти надані особі чинним законодавством можливості вчиняти певні дії, або ж вимагати вчинення їх від працівників поліції під час застосування до них відповідного превентивного заходу.

Аргументовано, що права і свободи – це найвища цінність кожної людини. Саме ці категорії визначають те, як особа розпоряджається своїм життям, реалізовує себе як особистість та професіонал при здійсненні будь-якої діяльності.

Здійснено аналіз нормативно-правових актів різної юридичної сили, що регулюють ключові права та свободи людини і громадянина. Так, перш за все звернено увагу на положення Конституції України та ряду міжнародних нормативно-правових актів, які закріплюють основні права і свободи особи у всіх сферах суспільного життя.

В контексті обраної проблематики звернено увагу на основні положення Закону України «Про Національну поліцію», в яких окреслено правові засади захисту прав і свобод громадян в діяльності поліції. Наголошено, що прийняття вказаного закону необхідно вважати значним кроком у напрямі захисту прав, свобод та законних інтересів людини та громадянина, адже він містить низку прогресивних положень в частині забезпечення прав особи під час застосування поліцейських заходів, в тому числі і поліцейського підкування. Узагальнено положення Закону

України «Про Національну поліцію», в яких визначено межі втручання поліції в особисте життя особи під час застосування поліцейських заходів взагалі, та поліцейського піклування зокрема.

Констатовано, що ключове значення для забезпечення прав і свобод людини і громадянина під час застосування поліцейського піклування належить нормам адміністративного права, адже за їх допомогою вбачається можливим забезпечити ефективну, результативну та, головне, правомірну поведінку працівника поліції.

З урахуванням результатів проведеного інтерв'ювання, а також на основі власного практичного досвіду окреслено основні проблеми законодавчого характеру, які негативно позначаються на реалізації прав і свобод особи під час застосування поліцейського піклування.

Розділ 2 «Порядок застосування поліцейського піклування» складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 2.1. *«Суб'єкти, щодо яких може бути застосовано поліцейське піклування»* доведено, що однією із найбільш важливих характеристик і водночас суттєвих ознак поліцейського піклування є суб'єкти, відносно яких такий превентивний поліцейський захід застосовується.

Досліджено етимологічне значення, а також теоретичні підходи до розуміння сутності та змісту таких правових категорій, як «суб'єкт» та «суб'єкт права». З урахуванням результатів проведеного аналізу обґрунтовано авторську дефініцію такого поняття, як «суб'єкти щодо яких може бути застосовано поліцейське піклування». Визначено критерії віднесення осіб до переліку таких суб'єктів, а також надано детальну характеристику ознакам, якими такі особи повинні володіти.

Досліджено особливості законодавчого регулювання переліку суб'єктів, щодо яких може бути застосовано поліцейське піклування. Доведено, що неповнолітні особи віком до 16 років, які залишились без догляду являють собою специфічну категорію громадян, які в наслідок незалежних від них обставин залишились без належного контролю за їх поведінкою, навчанням, проведенням вільного часу з боку батьків або ж уповноважених органів та навчальних закладів. Визначено специфіку даної категорії суб'єктів поліцейського піклування, яка полягає у наступному: по-перше, дані особи не завжди можуть усвідомлювати небезпечність дій, які вони вчиняють та, зазвичай, недостатньо ознайомлені з нормами чинного законодавства; по-друге, застосування до них поліцейських заходів вимагає від працівників поліції специфічних знань, вмінь та навичок; по-третє, застосування поліцейського піклування до вказаних осіб має специфічні наслідки.

Наголошено на тому, що застосування поліцейського піклування щодо осіб, які мають ознаки вираженого психічного розладу і створюють реальну небезпеку оточуючим або собі – це особливо складний процес, який пов'язаний із специфічним моральним та психологічним станом суб'єкта піклування. Окрім того, застосування поліцейського піклування вимагає від працівників поліції постійної взаємодії з медичними працівниками.

Доведено, що специфіка суб'єкта, щодо якого може бути застосовано поліцейське піклування, напрямку визначає процесуальні особливості застосування даного превентивного поліцейського заходу.

У підрозділі 2.2. «Особливості застосування поліцейського піклування до окремих категорій осіб» здійснено аналіз чинного законодавства України, нормами якого закріплюються правові засади застосування поліцейського піклування до окремих категорій громадян.

Узагальнено законодавчі підходи та погляди науковців на особливий порядок застосування поліцейського піклування до неповнолітніх осіб, на основі чого встановлено, що такі особливості полягають у: 1) реалізації повноважень держави щодо охорони дитинства шляхом реалізації заходів із гарантування її безпеки; 2) встановленні необхідності такого піклування, встановлення факту бездоглядності неповнолітньої особи віком до 16 років; 3) активних діях, спрямованих на забезпечення безпеки фізичного та психічного (психологічного) здоров'я неповнолітньої особи; 4) з'ясуванні обставин, які призвели до стану бездоглядності неповнолітньої особи, у тому числі з метою попередження, виявлення та припинення правопорушень щодо неповнолітньої особи; 5) з'ясуванні місцезнаходження батьків або інших осіб, що їх замінюють тощо.

Підкреслено, що загальною особливістю застосування поліцейського піклування до осіб, які підозрюються у втечі з психіатричного закладу чи спеціалізованого лікувального закладу, де вони утримувалися на підставі судового рішення та осіб, які мають ознаки вираженого психічного розладу і створюють реальну небезпеку оточуючим або собі, є складність визначення поліцейським можливості психічнохворої особи усвідомлювати отриману інформацію щодо підстави застосування поліцейського піклування та змісту її прав (отримувати медичну допомогу, давати пояснення, оскаржувати дії поліцейського, негайно повідомити інших осіб про її місце перебування). Тому представляється за доцільне за відсутності безпосередньо очевидних зовнішніх ознак неможливості сприйняття особою, яка потребує поліцейського піклування, інформації, здійснити обов'язкове повідомлення про підставу застосування цього поліцейського заходу, а також роз'яснити перелічені права.

Доведено, що особливості поліцейського піклування до особи, яка перебуває у публічному місці і внаслідок сп'яніння втратила здатність самотійно пересуватися чи створює реальну небезпеку оточуючим або собі, полягають у: 1) оцінці поліцейським сп'янілої особи, що перебуває у публічному місці, як такої, що втратила здатність самотійно пересуватися чи створює реальну небезпеку оточуючим або собі, при цьому дії цієї особи не можна кваліфікувати як адміністративне правопорушення чи злочин; 2) якщо є найменший сумнів у тому, що особа не може усвідомлювати свої дії і керувати ними, наприклад, може усвідомлювати свої дії, але не може ними керувати, поліцейський має повідомити особі підставу застосування поліцейського заходу, а також роз'яснити права, перелічені ч. 2 ст. 41 Закону «Про національну поліцію»; 3) в разі наявності, вилученні у особи зброї чи інших предметів, якими особа може завдати шкоди оточуючим чи собі, незалежно від того, чи заборонені вони в обігу; 4) наданні особі всієї необхідної та можливої допомоги з метою збереження її життя та здоров'я; 5) наданні особі можливості негайно повідомити про своє місце перебування близьких родичів, членів сім'ї чи інших осіб за вибором цієї особи.

У підрозділі 2.3. «Процесуальне оформлення застосування поліцейського піклування» акцентовано увагу на тому, що стосовно процесуального оформлення застосування поліцейського піклування законодавчо визначається: по-перше, принципова необхідність складання протоколу; по-друге, обов'язкова до фіксації у протоколі інформація; по-третє, обов'язок підписання протоколу особою та поліцейським, або в разі достатності підстав вважати, що особа не може усвідомлювати свої дії і керувати ними, такий обов'язок лежить виключно на поліцейському; по-четверте, обов'язок надати копію складеного протоколу особі або іншій відповідальній особі, установі, або закладу, якій цю особу було передано.

Встановлено, що процесуальне оформлення застосування поліцейського піклування – це діяльність поліцейського зі складання процесуального документа у формі протоколу, який посвідчує сам факт застосування поліцейського піклування до конкретної особи та закріплює всі необхідні юридично значущі обставини його застосування.

Проаналізовано законодавчі проблеми процесуального оформлення поліцейського піклування, які в переважній більшості пов'язані з відсутністю єдиної форми протоколу про поліцейське піклування. Констатовано, що протокол поліцейського піклування може бути визначено як письмовий процесуальний документ, що посвідчує дату і точний час (година і хвилини) застосування поліцейського заходу, підстави його застосування, опис вилученої зброї чи інших предметів, клопотання, заяви чи скарги особи, якщо такі надходили, наявність чи відсутність видимих тілесних ушкоджень, а також інші фактичні дані, що мають значення для забезпечення прав і свобод осіб, до яких застосовується поліцейське піклування. Доведено, що для спрощення складання протоколу поліцейського піклування доцільним є затвердження єдиної форми протоколу поліцейського піклування, в якому необхідно передбачити всі суттєві обставини, що мають значення як для самого поліцейського піклування, так і для інших пов'язаних із його здійсненням юридично значущих наслідків.

У підрозділі 2.4. «Порядок оскарження дій і рішень поліцейського під час застосування поліцейського піклування» наголошено, що нагальним постає питання не лише про можливість, але й про порядок оскарження дій і рішень поліцейського під час застосування поліцейського піклування.

Оскарження дій і рішень під час застосування поліцейського піклування визначено як передбачену Конституцією України та іншими законодавчими актами діяльність зацікавлених суб'єктів, спрямовану на захист і поновлення прав і законних інтересів осіб, щодо яких було застосовано поліцейське піклування, у випадку їх порушення незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю поліцейських або інших осіб.

Проаналізовано низку нормативно-правових актів, нормами яких визначаються правові засади оскарження дій і рішень поліцейського під час застосування поліцейського піклування.

Акцентовано увагу на тому, що питання реалізації права на оскарження дій і рішень поліцейського під час застосування поліцейського піклування ускладнюється тим, що воно зазвичай реалізується до особи, яка внаслідок певних факторів

опинилася в безпорадному та небезпечному стані і може внаслідок цього бути нездатною до адекватного сприйняття як існуючої дійсності, так і інформації, яка поступає до неї з її оточення. Разом із цим оскаржити дії і рішення поліцейського під час застосування поліцейського піклування можливо й самою цією особою після того, як вона отримає здатність усвідомлювати свої дії і керувати ними, а також законними представниками цієї особи, адміністрацією психіатричного чи іншого спеціалізованого лікувального закладу тощо.

Встановлено, що порядок оскарження дій і рішень поліцейського під час застосування поліцейського піклування має певні особливості, що обумовлені специфікою самого превентивного поліцейського заходу. Наведено змістовний перелік таких характерних особливостей та здійснено їх аналіз.

Розділ 3 «Напрями удосконалення адміністративно-правового регулювання застосування поліцейського піклування» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 3.1 *«Шляхи впровадження в національне законодавство позитивного зарубіжного досвіду щодо застосування поліцейського піклування»* перш за все наголошується, що поліцейське піклування є новим для українських реалій, а тому важливо використовувати напрацювання та досвід тих країн, в яких цей захід є достатньо тривало опробуваним.

На основі узагальнення досвіду Німеччини встановлено, що у цій країні особлива увага приділяється визначенню навиків комунікації особи ще до призначення її на посаду поліцейського, оскільки навички комунікації є першочерговими при встановленні взаємодії поліції з громадськістю як умови її належного функціонування.

Наголошено, що у Великобританії, як і в більшості провідних країн Європи (зокрема Франції та Іспанії), суттєва увага приділяється удосконаленню професійних навичок спілкування поліцейських. Акцентовано увагу, що навички комунікації, як основа взаємодії поліції з населенням під час виконання поліцейських заходів, мають значення й для оцінки діяльності поліції як уособлення державної влади.

Спираючись на аналіз досвіду Сполучених Штатів Америки наголошено на тому, що залучення представників громадськості до надання допомоги працівникам поліції під час виконання покладених на них обов'язків, сприяє кращому розумінню населенням задач та функцій поліції, а також формує довірливе ставлення до поліцейських як до суб'єктів, наділених владою для забезпечення насамперед інтересів населення.

Запропоновано авторське бачення шляхів впровадження в національне законодавство позитивного зарубіжного досвіду щодо застосування поліцейського піклування.

У підрозділі 3.2. *«Імплементация міжнародно-правових стандартів у сфері забезпечення прав і свобод людини в діяльність Національної поліції України у сфері застосування поліцейського піклування»* розглянуто основні міжнародно-правові акти, що встановлюють стандарти прав і свобод людини, зокрема: Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод; Загальну декларацію прав людини (1948); Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права (1966);

Європейську конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод з протоколами (1950) тощо. Акцентовано увагу, що деякі норми міжнародних договорів не визначають безпосередньо міжнародно-правові стандарти у сфері забезпечення прав і свобод людини, але від їх належного виконання безпосередньо залежить реалізація цих стандартів, у тому числі й щодо здійснення поліцейського піклування.

Доведено, що міжнародно-правові стандарти у сфері забезпечення прав і свобод психічно хворих осіб спрямовані на забезпечення їх недискримінації за будь-якими ознаками, поваги до їх честі та гідності, забезпечення дотримання всіх прав та свобод людини без будь-яких обмежень, обумовлених психічною хворобою людини, за виключенням тих обмежень, які пов'язані з необхідністю забезпечення безпеки цих осіб, а також інших осіб.

Узагальнено, що імплементація міжнародних стандартів у сфері забезпечення прав і свобод людини в діяльність Національної поліції України у сфері застосування поліцейського піклування полягає в забезпеченні відображення як у внутрішньому законодавстві, так і реалізації законодавства під час проведення поліцейського піклування, відповідних міжнародних стандартів у сфері забезпечення прав і свобод людини, зокрема й прав і свобод обумовлених особливостями окремих категорій громадян. Напрямами такої імплементації визначено: загально-правовий, що стосується загальних прав і свобод людини, та розповсюджується на всі групи населення; і спеціально-правовий, який пов'язаний з забезпеченням прав і свобод окремих груп населення, зокрема: неповнолітніх, осіб, які мають психічні хвороби тощо.

ВИСНОВКИ

У **дисертації** наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, яке полягає у тому, щоб на основі аналізу наукової літератури та норм чинного законодавства України, з'ясувати сутність та особливості адміністративно-правового регулювання застосування поліцейського піклування, та на основі узагальнення позитивного вітчизняного та зарубіжного досвіду надати науково обґрунтовані пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення відповідного нормативно-правового забезпечення. У результаті дослідження сформульовано низку нових наукових висновків, зокрема:

1. Визначено фактори, які обумовлюють місце поліцейського піклування в системі поліцейських заходів. Доведено, що поліцейське піклування: по-перше, дає можливість поліцейським оперативно надавати професійну допомогу особам, які реально її потребують; по-друге, свідчить про перевагу соціально спрямованих методів діяльності держави взагалі, та Національної поліції України, зокрема, перед карально-репресивними методами; по-третє, застосовується лише до чітко визначених категорій осіб, вичерпний перелік яких закріплено в Законі України «Про Національну поліцію». Обґрунтовано важливість та практичну цінність поліцейського піклування, як превентивного поліцейського заходу, якості та ефективності застосування якого є основним показником реального стану

забезпеченості прав і свобод громадян. Констатовано наявність системних недоліків адміністративно-правового регулювання поліцейського піклування, що підтверджує актуальність і практичну необхідність проведення його комплексного наукового дослідження.

2. Поліцейське піклування запропоновано визначати як превентивний поліцейський захід, що застосовується працівниками поліції на підставі та в порядку, передбачених Законом України «Про Національну поліцію», щодо чітко визначених в законі категорій осіб, які через особистісні, економічні, соціальні чи інші обставини потребують відповідної допомоги. З'ясовано подвійний характер мети поліцейського піклування, яка полягає у тому, щоб: по-перше, надати необхідну допомогу особам, котрі її потребують; по-друге, захистити права та законні інтереси громадян, забезпечити панування режиму законності та правопорядку в державі.

Доведено, що поліцейському піклуванню, як різновиду превентивних поліцейських заходів, притаманні наступні характерні ознаки: по-перше, соціально-правовий характер; по-друге, реалізація поліцейськими, які повинні мати високий рівень професійної підготовки; по-третє, специфічна мета та подвійна цільова спрямованість; по-четверте, настання специфічних правових наслідків для осіб, щодо яких воно застосовується; по-п'яте, законодавче закріплення специфічного процесуального порядку його оформлення.

3. На основі узагальнення практики застосування поліцейського піклування визначено аргументи на користь обґрунтування тези про те, що дотримання прав і свобод людини і громадянина є основним аспектом функціонування будь-якого органу державної влади, незалежно від його адміністративно-правового статусу та сфери, в якій він здійснює свою діяльність. Доведено, що, незважаючи на значну кількість норм, спрямованих на забезпечення прав та свобод людини і громадянина під час застосування поліцейського піклування, на сьогодні дана сфера адміністративно-правового регулювання все ще залишається недосконалою. До основних причин такого стану речей віднесено: по-перше, наявність системних недоліків правового регулювання порядку процесуального оформлення застосування поліцейського піклування, зокрема відсутність нормативно закріпленої уніфікованої форми відповідного протоколу; по-друге, неповнота та низька якість інформаційного забезпечення як самих працівників поліції, які здійснюють поліцейське піклування, так і осіб, щодо яких воно здійснюється.

4. У найбільш загальному розумінні під «суб'єктом, щодо якого може бути застосовано поліцейське піклування», запропоновано розуміти фізичну особу, яка через певні життєві обставини, а також свій вік, стан здоров'я, психічні чи фізіологічні особливості опинилась у критичній ситуації та потребує втручання працівників поліції. До найбільш характерних рис осіб, щодо яких може бути застосовано поліцейське піклування, запропоновано відносити наступні: недосягнення певного віку; наявність специфічних психічних або фізіологічних особливостей; стан здоров'я; соціальний статус тощо. Доведено, що характерні риси та особистісні якості особи, щодо якої може бути застосовано поліцейське

підкування, безпосередньо впливають на порядок і процедуру застосування даного поліцейського заходу.

5. На основі аналізу чинного законодавства, узагальнення практики здійснення поліцейського підкування, а також результатів проведеного інтерв'ювання працівників поліції, визначено основні фактори, які в обов'язковому порядку мають бути враховані в процесі застосування даного поліцейського заходу: по-перше, особистісні якості та характеристики суб'єкта, щодо якого може бути застосовано поліцейське підкування (вік, стан здоров'я тощо); по-друге, мета та цільова спрямованість поліцейського підкування (забезпечення безпеки самої особи, забезпечення прав та законних інтересів інших осіб, охорона власності тощо); по-третє, очікувані наслідки застосування поліцейського підкування (убезпечення особи, передача її іншим особам або до спеціальних установ тощо).

6. Процесуальне оформлення застосування поліцейського підкування запропоновано визначати як різновид адміністративно-юрисдикційної діяльності поліцейського, що полягає у засвідченні факту застосування поліцейським поліцейського підкування до конкретної особи та закріпленні всіх необхідних юридично значущих обставин його застосування шляхом складання адміністративно-процесуального документа у формі протоколу. Визначено основні проблеми, що виникають у процесі практичної діяльності поліцейських щодо застосування поліцейського підкування. Доведено, що причиною більшості з цих проблем є відсутність нормативного закріплення уніфікованої форми протоколу поліцейського підкування, що передбачала б юридичну фіксацію усіх суттєвих обставин, які пов'язані із застосуванням як самого поліцейського підкування, так й інших пов'язаних із ним процесуальних дій. З метою підвищення практичної цінності поліцейського підкування, обґрунтовано доцільність законодавчого закріплення положення, згідно якого інформація отримана в процесі здійснення поліцейського підкування, може бути використана при розслідуванні кримінальних злочинів, чи притягненні осіб до адміністративної відповідальності.

7. Оскарження дій і рішень під час застосування поліцейського підкування визначено як передбачену Конституцією України та іншими законодавчими актами діяльність зацікавлених суб'єктів, спрямовану на захист і поновлення прав і законних інтересів осіб, щодо яких було застосовано поліцейське підкування, у випадку їх порушення незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю поліцейських або інших осіб.

Визначено особливості законодавчо встановленого порядку оскарження дій і рішень поліцейського під час застосування поліцейського підкування, що обумовлені специфікою даного поліцейського заходу: по-перше, оскарженню підлягають не лише дії та бездіяльність поліцейського, але також і прийняті ним рішення, в тому числі рішення про застосування до конкретної особи поліцейського підкування, відмову у застосуванні поліцейського підкування, надання чи не надання медичної допомоги, ненадання особі можливості негайно повідомити про своє місце перебування близьких родичів, членів сім'ї чи інших осіб за її вибором, або зволікання в наданні такої можливості, відмову в роз'ясненні чи не роз'ясненні суті прав особи тощо; по-друге, специфічне коло суб'єктів, наділених правом

оскарження, до яких віднесено: самих осіб, щодо яких здійснювалось поліцейське піклування; законних представників таких осіб; адміністрацію психіатричного закладу чи іншого спеціалізованого лікувального закладу; інших осіб; по-третє, обов'язкове врахування поважності причин пропуску строків оскарження дій та рішень поліцейського, серед яких неспроможність деяких категорій осіб (у зв'язку зі станом здоров'я, наявністю тяжкого психічного розладу тощо) своєчасно звернутися зі скаргою до уповноважених органів.

8. Обґрунтовано найбільш перспективні напрями впровадження в національне законодавство позитивного зарубіжного досвіду у сфері застосування превентивних поліцейських заходів загалом, і поліцейського піклування зокрема, основними з яких є наступні: по-перше, запровадження низки заходів, спрямованих на зміцнення позитивного іміджу поліції, в тому числі роз'яснення громадськості основної мети і завдань застосування поліцейського піклування, залучення окремих громадян до безпосереднього здійснення поліцейського піклування тощо; по-друге, перегляд основних критеріїв психологічного відбору кандидатів на службу в поліції, зосередження уваги на виявленні у них схильності до агресії, нетерпимого ставлення до певних груп населення та інших психологічних вад; по-третє, удосконалення програм практичної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників поліції, зосередження уваги на формуванні у них практичних навиків здійснення ефективної комунікації, виховання шанобливого, терпимого ставлення до всіх категорій населення, незалежно від віку, статті, національної, релігійної чи соціальної приналежності, стану здоров'я та інших факторів; по-четверте, проведення в рамках службової підготовки працівників поліції спеціальних занять, присвячених удосконаленню навиків позитивної комунікації, прищеплення поваги до честі, гідності, прав та законних інтересів громадян, стимулювання самоосвіти, залучення до благодійності тощо.

9. Імплементацию міжнародних стандартів у сфері забезпечення прав і свобод людини в діяльність Національної поліції України у сфері застосування поліцейського піклування визначено як процес відображення у внутрішньому законодавстві, а також впровадження в практику застосування поліцейського піклування, загальноновизнаних міжнародних стандартів у сфері забезпечення прав і свобод людини, у тому числі прав і свобод окремих категорій громадян. До основних напрямів такої імплементації віднесено: по-перше, загально-правовий, сферою застосування якого є загальні права та свободи людини, і який охоплює всі групи населення; по-друге, спеціально-правовий, сфера застосування якого обмежується забезпеченням прав і свобод окремих груп населення, зокрема неповнолітніх, осіб, які мають психічні хвороби тощо.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. Шубіна Н.М. До проблеми дотримання прав і свобод людини і громадянина під час застосування поліцейського піклування. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. № 2. Т. 2. С. 131–137

2. Шубіна Н.М. Імплементация міжнародно-правових стандартів у сфері забезпечення прав і свобод людини в діяльність Національної поліції України у сфері застосування поліцейського піклування. *Юридична наука*. 2019. № 4. С. 107–114.
3. Шубина Н.Н. К характеристике субъектов относительно может быть применена полицейская опека. *Право и Закон*. 2019. № 4. С. 168–174.
4. Шубіна Н.М. До проблеми визначення місця поліцейського піклування в системі поліцейських заходів. *Visegrad journal on human rights*. 2019. № 6/2. Р. 219–225.
5. Шубіна Н.М. Поняття та характерні риси поліцейського піклування як превентивного поліцейського заходу. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2020. Вип. 3. С. 100–106.
6. Шубіна Н.М. Шляхи впровадження в національне законодавство позитивного зарубіжного досвіду щодо застосування поліцейського піклування. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 10. С. 122–127.
7. Шубіна Н.М. Неповнолітні особи віком до 16 років, яка залишились без догляду, як суб'єкти щодо яких може бути застосовано поліцейське піклування. *Сучасні правові системи світу в умовах глобалізації: реалії та перспективи*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 9–10 берез. 2018 р.) Київ: Центр правових наукових досліджень, 2018. С. 60–63
8. Шубіна Н.М. Особливості застосування поліцейського піклування до особи, яка перебуває у публічному місці і внаслідок сп'яніння втратила здатність самостійно пересуватися чи створює реальну небезпеку оточуючим або собі. *Верховенство права у процесі державотворення та захисту прав людини в Україні*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 8–9 лют. 2019 р.). Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2019. С. 51–54
9. Шубіна Н.М. Мета, завдання та функції поліцейського піклування. *Право як ефективний суспільний регулятор*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 14–15 лют. 2020 р.). Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2020. С. 45–47.
10. Шубіна Н.М. Особливості здійснення поліцейського піклування [Текст]: метод. рек. / О. Ю. Дрозд, І. В. Шруб, Н. М. Шубіна. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2019. 24 с.

АНОТАЦІЯ

Шубіна Н.М. Адміністративно-правове регулювання застосування поліцейського піклування. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2020.

Дисертаційне дослідження присвячено проблематиці покращення адміністративно-правового регулювання застосування поліцейського піклування. У дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового

завдання, що полягає у з'ясуванні сутності та особливостей адміністративно-правового регулювання застосування поліцейського піклування, а також опрацюванні пропозицій та рекомендацій щодо вдосконалення відповідного законодавства.

З'ясовується місце поліцейського піклування в системі поліцейських заходів. Визначається поняття та характерні риси поліцейського піклування як превентивного поліцейського заходу. Надається характеристика проблеми дотримання прав і свобод людини і громадянина під час застосування поліцейського піклування. Встановлюються суб'єкти щодо яких може бути застосовано поліцейське піклування. З'ясовуються особливості застосування поліцейського піклування до окремих категорій осіб. Надається характеристика у процесуальному оформленні застосування поліцейського піклування. Встановлюється порядок оскарження дій і рішень поліцейського під час застосування поліцейського піклування. Опрацьовуються шляхи впровадження в національне законодавство позитивного зарубіжного досвіду щодо застосування поліцейського піклування. Узагальнюється проблема імплементації міжнародно-правових стандартів у сфері забезпечення прав і свобод людини в діяльність Національної поліції України у сфері застосування поліцейського піклування.

Ключові слова: Національна поліція України, поліцейський захід, превентивний захід, піклування, поліцейське піклування, права та свободи людини, суб'єкт, неповнолітні, процесуальне оформлення, протокол, оскарження, порядок, національне законодавство, зарубіжний досвід, адміністративно-правове регулювання, імплементація, міжнародні стандарти.

АННОТАЦИЯ

Шубина Н.М. Административно-правовое регулирование применения полицейской опеки. – *Квалификационный научный труд на правах рукописи.*

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Национальная академия внутренних дел, Киев, 2020.

Диссертационное исследование посвящено проблематике улучшения административно-правового регулирования применения полицейского опеки. В диссертации приведено теоретическое обобщение и новое решение научной задачи, которая заключается в выяснении сущности и особенностей административно-правового регулирования применения полицейской опеки, а также разработке предложений и рекомендаций по совершенствованию соответствующего законодательства.

Выясняется место полицейской опеки в системе полицейских мер. Определяется понятие и характерные черты полицейской опеки как превентивного полицейского мероприятия. Выясняются проблемы соблюдения прав и свобод человека и гражданина при применении полицейской опеки. Устанавливаются субъекты, относительно которых может быть применена полицейская опека. Выясняются особенности применения полицейской опеки к отдельным категориям

лиц. Дается характеристика процессуальному оформлению применения полицейской опеки. Устанавливается порядок обжалования действий и решений полицейского при применении полицейской опеки. Прорабатываются пути внедрения в национальное законодательство положительного зарубежного опыта по применению полицейской опеки. Обобщается проблема имплементации международно-правовых стандартов в сфере обеспечения прав и свобод человека в деятельности Национальной полиции Украины в сфере применения полицейской опеки.

Ключевые слова: Национальная полиция Украина, полицейский мероприятие, превентивной меры, заботы, полицейское заботы, права и свободы человека, субъект, несовершеннолетние, процессуальное оформление, протокол, обжалование, порядок, национальное законодательство, зарубежный опыт, административно-правовое регулирование, имплементация международные стандарты.

SUMMARY

Shubina N.M. Administrative and Legal Regulation of Police Care Performance. – *Qualifying scientific work as a manuscript.*

Thesis on the degree of Candidate of Juridical Science, specialty 12.00.07 "Administrative Law and Process; Finance Law; Information Law". – National Academy of Internal Affairs, Kyiv, 2020.

The thesis reveals the issue of improving the administrative and legal regulation of police care. The thesis provides a theoretical generalization and a new solution to the scientific problem, which is to clarify the essence and specificities of administrative and legal regulation of police care, as well as the development of proposals and recommendations for improving the relevant legislation.

The place of police care in the system of police actions is determined. The concept and specificities of police care as a preventive action of the police is defined. The issue of the observance of human and civil rights and freedoms during police care performance is described. The persons subject to police care are specified. The procedural implementation of police care is described. The procedure for the appeal against the actions and decisions of the police officer during police care performance. The ways of initiating positive foreign experience regarding police care performance into the national legislation are detailed. The issue of implementation of international legal standards in the field of human rights and freedoms in the activities of the National Police in the field of police care is summarised.

Key words: National Police of Ukraine, police action, preventive action, care, police care, human rights and freedoms, subject, underage persons, procedural implementation, protocol, appeal, procedure, national legislation, foreign experience, administrative and legal regulation, implementation, international standards.